

Sygn. akt VI ACa 1768/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 sierpnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Krystyna Karolus – Franczyk

Sędzia SA – Regina Owczarek – Jędrasik

Sędzia SA – Irena Piotrowska (spr.)

Protokolant: – st. sekr. sąd. Ewelina Murawska

po rozpoznaniu w dniu 28 sierpnia 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z o.o. w W.

przeciwko (...) spółce z o.o. w G.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 29 lipca 2013 r.

sygn. akt XX GC 1/11

I oddala apelację;

II zasądza od (...) spółki z o.o. w W. na rzecz (...) spółki z o.o. w G. kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 1768/13

UZASADNIENIE

Powód (...) spółka z o.o. w W. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego (...) spółki z o.o. w G. kwoty 242.923,27 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego .

W dniu 02 grudnia 2010 roku Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Gospodarczy (...) Wydział (...) wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

Pozwany wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty, w którym zaskarżył nakaz w całości i wniósł o oddalenie wytoczonego przeciwko niemu powództwa w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów procesu.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo i orzekł w przedmiocie kosztów procesu.

W motywach tego rozstrzygnięcia wskazano na następujące ustalenia faktyczne i ich podstawę prawną.

Powód jako wynajmujący i pozwany jako najemca zawarły w dniu 20 sierpnia 2008 roku Umowę Najmu Pomieszczeń w Galerii (...) w W. . Przedmiotem umowy było pomieszczenie stanowiące część Centrum Handlowego o powierzchni 138,00 m², oznaczone numerem jednostki sklepowej 0,040 . Pozwany w pomieszczeniu tym miał prowadzić sklep pod marką (...) . Umowa została zawarta na okres 5 lat . Strony ustaliły, że czynsz najmu płatny będzie miesięcznie z góry w wysokości 30,00 EURO/m² .

Przejęcie pomieszczenia będącego przedmiotem umowy najmu przez pozwanego miało nastąpić po wykonaniu stosownych prac przez powoda z jednoczesnym podpisaniem przez obie strony protokołu zdawczo - odbiorczego . Podpisanie protokołu zdawczo - odbiorczego nastąpić miało po pisemnym powiadomieniu pozwanego, który miał wyznaczyć osobę uprawnioną do jego reprezentacji celem stawienia się i podpisania protokołu .

W przypadku bezpodstawnego uchylania się przez (...) sp. z o.o. w G. od odbioru pomieszczenia, w szczególności niestawiennictwa w dniu wyznaczonym jako data odbioru, (...) sp. z o.o. w W. uprawniony był do rozwiązania umowy najmu bez wypowiedzenia . W przypadku zaś rozwiązania umowy z przyczyn zawinionych przez najemcę wynajmujący uprawniony był do naliczenia kary umownej w wysokości 12 - miesięcznego czynszu minimalnego.

W dniu 23 lutego 2010 roku została zawarta umowa przelewu wierzytelności pomiędzy (...) Bankiem (...) S.A. w W. a (...) sp. z o.o. w W.. Umowa ta została zawarta w celu zabezpieczenia wierzytelności Banku z tytułu zaciągniętego przez powoda kredytu inwestycyjnego na podstawie umowy z dnia 19 lutego 2010 roku . W celu zabezpieczenia wierzytelności (...) powód przelał na jego rzecz przysługujące mu wierzytelności w stosunku do podmiotów gospodarczych wymienionych w załączniku do umowy, zwanych dalej „dłużnikami wierzytelności”. (...) przyjmując wierzytelność zobowiązał się do korzystania z nabytych wierzytelności tylko w takim zakresie, w jakim wymagać tego będzie zabezpieczenie i zaspokojenie wierzytelności przysługującej mu wobec (...) sp. z o.o. w W.. Dłużnicy wierzytelności mieli przekazywać świadczenia wynikające ze scedowanych wierzytelności na rachunek Banku na jego wezwanie . Po spłaceniu wierzytelności przysługującej Bankowi od powoda następowało zwrotne przelanie wierzytelności na jego rzecz. W załączniku do umowy przelewu wierzytelności w pkt 3 wskazano jako dłużnika wierzytelności spółkę (...). Pismem z dnia 23 lutego 2010 roku powód zawiadomił pozwanego o dokonaniu przelewu wierzytelności z tytułu umowy najmu pomieszczeń w Galerii (...) w W. z dnia 20 sierpnia 2008 roku na rzecz Banku oraz o tym, że wszelkie należności wynikające z umowy najmu powinny po wezwaniu Banku miały być przelewane na wskazany rachunek. Podano również, że po spłacie przez (...) sp. z o.o. w W. zabezpieczonej przelewem wierzytelności nastąpi zwrotny przelew wierzytelności z tytułu ww. umowy .

W piśmie z dnia 15 marca 2010 r. pozwany poinformował, że z uwagi na pogarszającą się sytuację finansową firmy oraz złą koniunkturę na rynku zmuszony jest do rozwiązania umowy najmu . Pismem z dnia 28 lipca 2010 r. powód poinformował pozwanego o dacie i godzinie, w której miało nastąpić odebranie pomieszczenia stanowiącego przedmiot umowy . W dniu 12 sierpnia 2010 r. wyznaczonym jako dzień przekazania pomieszczenia ze strony pozwanego nikt się nie stawił . W dniu 16 sierpnia 2010 roku pozwany poinformował powoda o chęci rozwiązania ewentualnie odstąpienia od zawartej przez strony umowy. Jako przyczynę podał pogarszającą się sytuację finansową spółki .

Pismem z dnia 24 sierpnia 2010 roku powód rozwiązał z pozwanym umowę najmu z dnia 20 sierpnia 2008 roku bez wypowiedzenia wobec braku stawiennictwa przedstawiciela najemcy w dniu wyznaczonym na przekazanie pomieszczenia. Jednocześnie wezwał go do zapłaty kary umownej wysokości 60.609,60 euro, powołując się na zapisy §15 pkt 4 umowy.

Wobec tego, że zapłata nie nastąpiła powód wystąpił na drogę postępowania sądowego.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo podlegało oddaleniu w całości.

Wskazano, że umowa zawarta przez powoda z Bankiem miała charakter umowy przelewu wierzytelności na zabezpieczenie spłaty zaciągniętego przez (...) sp. z o.o. w W. kredytu bankowego. W umowie tej zastrzeżono warunek rozwiązujący stanowiący o przejściu wierzytelności ipso iure z powoda po spłacie kredytu (§6 umowy) oraz umowne ograniczenie nabywcy wierzytelności przez jego zobowiązanie się, że będzie korzystał z nabytej wierzytelności tylko w zakresie służącym celowi zabezpieczenia (§4 umowy). Podniesiono, że umowa przelewu z dnia 23 lutego 2010 roku, zgodnie z jej §2, przeniosła wierzytelności przysługujące powodowi wobec pozwanego z tytułu umowy najmu ze skutkiem zobowiązującym – rozporządzającym (art. 510 §1 k.c. w zw. z art. 101 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe Dz. U. z 2002 r. nr 72, poz. 665 ze zmianami). Strony nie zawarły w jej treści żadnych zapisów skutek ten niweczących. Wierzytelność z tytułu zawartej z pozwanym umowy najmu przeszła zatem z majątku powoda do majątku cesjonariusza. Do czasu ziszczenia się warunku rozwiązującego zastrzeżonego w §6 umowy wierzycielem pozwanego z tytułu umowy najmu jest nie powód, a cesjonariusz, którym jest Bank (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2002 r., IV CKN 1470/00, LEX nr 78336).

Zaznaczono, że powyższego nie zmienia ograniczenie cesjonariusza z korzystania z przelanej wierzytelności do sposobów wyznaczonych celem przelewu (§4 umowy). Jako bez znaczenia dla tego kto jest wierzycielem uznano okoliczność, że dłużnicy wierzytelności, w tym pozwany, byli zobowiązani świadczyć na rzecz cesjonariusza dopiero po wezwaniu do zapłaty wystosowanym przez Bank (§5 pkt 2 umowy) gdyż nie oznacza to, że do czasu, gdy powód spłaca terminowo kredyt zaciągnięty w (...), ma prawo nie tylko pobierania czynszów, ale też dochodzenia należności od najemców z tytułu czynszów i kar umownych. Podkreślono, że to Bank jest wierzycielem przelanych wierzytelności i jemu one przysługują, zaś cytowane zapisy umowy oznaczają tylko tyle, że Bank może zaspokoić się z przelanej wierzytelności jedynie wówczas i w takich granicach, w jakich powód nie zaspokoi zabezpieczonej wierzytelności kredytowej. To Bank więc – nie zaś powód – jest aktualnym wierzycielem pozwanego i to on może dochodzić od pozwanego, w granicach wyznaczonych umową przelewu, wierzytelności z tytułu kary umownej. Podkreślono, że to Bankowi jako cesjonariuszowi przysługuje tak formalne, jak i materialne uprawnienie do egzekwowania dochodzonej pozmem wierzytelności dlatego powództwo zostało oddalone.

Rozważając zagadnienie jak należy dochodzić wymagalnej wierzytelności wobec dłużnika przelanej wierzytelności, skoro wierzytelność przysługuje cesjonariuszowi, ale do chwili wymagalności wierzytelności zabezpieczonej cesjonariusz nie jest uprawniony do dochodzenia zaspokojenia z wierzytelności przelanej Sąd Okręgowy wskazał, że powód i Bank winny w takiej sytuacji zawrzeć umowę zwrotnego przelewu na rzecz powoda dochodzonej niniejszym pozmem wierzytelności. Innym rozwiązaniem, postulowanym przez doktrynę, jest udzielenie cedentowi upoważnienia przez Bank do ściągnięcia w jego imieniu dochodzonej wierzytelności (tak: Magdalena Rytwińska: „Przelew wierzytelności na zabezpieczenie, rozdział Sposób korzystania z wierzytelności przelanej na zabezpieczenie, monografia LEX).

Wobec powyższego jako zbędne okazały się ustalenia w zakresie istnienia opisanej pozmem wierzytelności O kosztach postępowania orzeczono na podstawie przepisów art. 98 §1 i 3 k. p. c. w zw. z art. 99 k. p. c. w zw. z art. 108 §1 k. p. c.

Apelację od tego wyroku złożył powód zaskarżając go w całości i podnosząc następujące zarzuty :

- błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na niezrozumieniu, iż istotą stosunku prawnego pomiędzy bankiem (...) S.A. a spółką (...) Sp. z o.o. jest zabezpieczenie spłaty kredytu inwestycyjnego (causa cavendi), skutkujący także naruszeniem prawa materialnego, tj. art. 65 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w niniejszej sprawie i w związku z tym przyjęcie, iż zamiarem stron umowy o przelewie wierzytelności z dnia 23 lutego 2010 roku było definitywne przelanie wierzytelności na (...) S.A, podczas gdy rzeczywistym celem umowy było warunkowe przeniesienie wierzytelności na cesjonariusza, którego uprawnienia miały zaktualizować się dopiero w przypadku niespłacenia przez cedenta zabezpieczonej wierzytelności przysługującej (...) S.A. w określonych w umowie terminach;

- błąd w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, iż bez znaczenia w niniejszej sprawie pozostaje fakt, że strony umowy przelewu zastrzegły ograniczenie cesjonariusza z korzystania z przelanej wierzytelności do sposobów wyznaczonych celem dokonanego przelewu, podczas gdy okoliczność ta ma kluczowe znaczenie w sprawie.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje według norm przepisanych, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył , co następuje

Apelacja powoda nie jest zasadna i dlatego nie mogła odnieść skutku.

Ustalenia faktyczne poczynione w sprawie Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za podstawę dla własnych rozważań.

Podniesiony w apelacji zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, polegający na niezrozumieniu, iż istotą stosunku prawnego pomiędzy bankiem (...) S.A. a spółką (...) sp. z o.o. jest zabezpieczenie spłaty kredytu inwestycyjnego (causa cavendi), skutkujący także naruszeniem prawa materialnego, tj. art. 65 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż zamiarem stron umowy o przelewie wierzytelności z dnia 23 lutego 2010 roku było definitywne przelanie wierzytelności na (...) S.A., podczas gdy rzeczywistym celem umowy było warunkowe przeniesienie wierzytelności na cesjonariusza, którego uprawnienia miały zaktualizować się dopiero w przypadku niespłacenia przez cedenta zabezpieczonej wierzytelności przysługującej (...) S.A. w określonych w umowie terminach – nie zasługuje na uwzględnienie.

Prawidłowo Sąd Okręgowy uznał , że w świetle postanowień art. 510 k.c. oraz art. 101 Prawa bankowego dopuszczalne jest zawarcie umowy przelewu wierzytelności na zabezpieczenie spłaty kredytu bankowego. Umowa taka, o ile strony nie postanowiły inaczej, wywołuje skutek rozporządzający i przenosi wierzytelność na cesjonariusza, a strony powinny zawrzeć w niej postanowienie o powrotnym przejściu wierzytelności na cedenta po spłacie przez niego kredytu, co może przybrać postać zastrzeżenia warunku rozwiązującego, którego spełnienie powoduje ipso iure przejście wierzytelności z powrotem na zbywcę. Mogą też zawrzeć, charakterystyczne dla tego rodzaju przelewu, zobowiązanie się cesjonariusza do korzystania z przelanej wierzytelności w sposób ograniczony celem przelewu.(por. wyrok SN z dnia 8 marca 2005 r. IV CK 628/04 Pr.Bankowe 2006/6/13)

Kwalifikacja prawna omawianej umowy musi mieć za podstawę jej treść, w której przejawia się wola stron wyrażona w złożonym przez nie oświadczeniu woli. Treść umowy o przelew wierzytelności z dnia 23 lutego 2010r. r. nie budzi wątpliwości .Z brzmienia §2 tej umowy jednoznacznie wynika , że zbywca przelewa na rzecz (...) S.A. wierzytelności jakie przysługują mu w stosunku do podmiotów gospodarczych z tytułu zawartych z nimi umów wymienionych w załączniku do niniejszej umowy , zaś zgodnie z treścią § 7 umowy zbywca przyjmuje do wiadomości , iż w okresie obowiązywania niniejszej umowy traci prawo rozporządzana wierzytelnościami będącymi przedmiotem przelewu. Zatem wola stron została wyrażona dostatecznie jasno w samej treści umowy. I choć w świetle art. 65 § 2 k.c. w umowie należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu, to jednak brzmienie umowy nie może pozostać bez znaczenia dla ustalenia treści oświadczenia woli, tym bardziej, gdy jest to brzmienie odpowiadające jednoznacznie określonego rodzaju umowy. Wykładnia woli stron, której celem nie jest wykrycie wewnętrznej, subiektywnej woli danej osoby, ale zrozumienie rzeczywistej treści jej działania, zmierzającego do wywołania określonych skutków prawnych, musi ograniczać się do interpretacji oświadczeń woli stron i nie może prowadzić do zmiany umowy albo do wyników całkowicie sprzecznych z jej treścią. Dlatego bez wątplenia Sąd Okręgowy nie naruszył art. 65 k.c. bowiem rzeczywistym celem umowy był przelew wierzytelności, a nie warunkowe przeniesienie wierzytelności na cesjonariusza, którego uprawnienia miały zaktualizować się dopiero w przypadku niespłacenia przez cedenta zabezpieczonej wierzytelności przysługującej (...) S.A. w określonych w umowie terminach. Zgodnie z art. 510 § 1 k.c. przelew (cesja) jest przeniesieniem wierzytelności przez wierzyciela

na osobę trzecią, przy czym umowa sprzedaży, zamiany, darowizny lub inna umowa zobowiązująca do przeniesienia wierzytelności wywołuje skutek rozporządzający i przenosi wierzytelność na nabywcę, chyba że ustawa stanowi inaczej lub strony inaczej postanowiły. Cesja na zabezpieczenie spłaty wierzytelności, przewidziana w art. 101 § 1 Prawa bankowego z 1997 r., także wywołuje skutek rozporządzający, przenosząc wierzytelność na bank, ma jednak na celu nie spłatę zadłużenia a zabezpieczenie jego spłaty. Ten cel ujawnia się w umowie przelewu po pierwsze przez wskazanie, że po spłacie kredytu wierzytelność stanie się z powrotem własnością cedenta, a w konsekwencji tego, po drugie, przez zobowiązanie się cesjonariusza, iż będzie korzystał z przelanej wierzytelności w sposób ograniczony, wyznaczony celem przelewu, którym jest zabezpieczenie spłaty kredytu.

Także zarzut błędu w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, iż bez znaczenia w niniejszej sprawie pozostaje fakt, że strony umowy przelewu zastrzegły ograniczenie cesjonariusza z korzystania z przelanej wierzytelności do sposobów wyznaczonych celem dokonanego przelewu – nie jest zasadny.

Jak wyżej wykazano w świetle postanowień art. 510 k.c. oraz art. 101 Prawa bankowego umowa przelewu wierzytelności na zabezpieczenie spłaty kredytu bankowego, o ile strony nie postanowiły inaczej, wywołuje skutek rozporządzający i przenosi wierzytelność na cesjonariusza, a strony powinny zawrzeć w niej postanowienie o powrotnym przejściu wierzytelności na cedenta po spłacie przez niego kredytu, co może przybrać postać zastrzeżenia warunku rozwiązującego, którego spełnienie powoduje ipso iure przejście wierzytelności z powrotem na zbywcę. Strony mogą też zawrzeć, charakterystyczne dla tego rodzaju przelewu, zobowiązanie się cesjonariusza do korzystania z przelanej wierzytelności w sposób ograniczony celem przelewu jednak ewentualne naruszenie przez cesjonariusza jego zobowiązania do korzystania z przelanej wierzytelności w granicach wyznaczonych przez cel przelewu może rodzić jedynie roszczenie odszkodowawcze, nie ma natomiast wpływu na skuteczność dokonanego przelewu na zabezpieczenie.

Mając to wszystko na uwadze apelacja powoda , jako pozbawiona uzasadnionych podstaw została oddalona.

W tym stanie rzeczy , na podstawie art.385 k.p.c. orzeczono , jak na wstępie.

O kosztach postępowania apelacyjnego postanowiono zgodnie z treścią art.98 k.p.c. w związku z art.108§1 k.p.c. – stosownie do zasady finansowej odpowiedzialności stron za wynik procesu.